



## สรุป

รูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ซึ่งเป็นการดำเนินกิจการผิดกฎหมายแต่เพียงลำพัง โดยองค์กรอาชญากรรมในปัจจุบันจะไม่เน้นภาพที่นำเสนอเพียงกลัว แต่จะเป็นองค์กรที่ตั่งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ไม่ว่าจะโดยทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อกระทำสิ่งผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์กรจะมีการจัดระบบการป้องกันการจับกุมและดำเนินคดีอย่างรัดกุม โดยมีการจัดลำดับขั้นของบุคคลที่ร่วมกระทำผิดไว้เป็นขั้น ๆ การสั่งการหรือการสื่อสารจะกระทำเป็นความลับเพื่อป้องกันมิให้บุคคลภายนอกรู้ ตลอดจนมีการรักษาความลับโดยเคร่งครัด หัวหน้าขององค์กรอาชญากรรมจะไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเกี่ยวข้อง หรืออยู่ใกล้ชิดเหตุการณ์ในการกระทำความผิด การกระทำความผิดจะมีการวางแผน เตรียมการและดำเนินการโดยมืออาชีพ การดำเนินการทุกขั้นตอนจะต้องตัดความสัมพันธ์ พยานหลักฐานที่จะพาดพิงมาถึงหัวหน้าองค์กรมีการใช้อิงแอบอำนาจรัฐไปจนถึงเข้าครอบงำอำนาจรัฐ ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ ตลอดจนมีความร่วมมือกับองค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรหรือวัตถุดิบในการดำเนินกิจการ ซึ่งโดยมากจะเน้นการให้บริการและสินค้าผิดกฎหมายเป็นสำคัญ

การจะปราบปรามและกำจัดการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องปราบปรามและกำจัดบุคคลผู้ซึ่งมีอำนาจควบคุมสั่งการสูงสุดภายในองค์กร คือหัวหน้าขององค์กรอาชญากรรม (Boss) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการวางแผนการกระทำความผิด ตลอดจนการแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการก่ออาชญากรรม

การก่ออาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมจะไม่เน้นการก่ออาชญากรรมที่รุนแรงและเป็นที่หวาดกลัวของชุมชน เว้นแต่มีการขัดผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน แต่จะเน้นที่การก่ออาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนในทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ

ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน

ประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 209 และ 210 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้เป็นมาตรการในการดำเนินการกับการรวมกลุ่มกันของบุคคลเพื่อกระทำความผิดไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะปรับบทกฎหมายเพื่อเอาผิดต่อองค์การอาชญากรรมสมัยใหม่ได้ ทั้งบทบัญญัติในภาคทั่วไปแห่งประมวลกฎหมายอาญา เรื่อง ตัวการ ผู้ใช้ และ ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด ก็ประสบปัญหาไม่สามารถนำมาใช้พิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับหัวหน้าองค์การอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดองค์ประกอบความผิด ในกรณีที่มีการจับกุมดำเนินคดีกับการประกอบความผิดขององค์การอาชญากรรมจึงสามารถดำเนินคดีได้แต่เพียงสมาชิกในระดับปฏิบัติการเท่านั้น

ในต่างประเทศได้มีการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรม จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมนั้นได้แก่ การกำจัดหัวหน้าองค์การอาชญากรรมโดยนำตัวมารับโทษตามกฎหมายให้ได้ และทำลายแหล่งเงินทุนแหล่งรายได้ขององค์การอาชญากรรมเพื่อไม่ให้มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชญากรรมอีก

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ได้นำหลักการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy Theory) ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันที่จะกระทำการที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำการอันชอบด้วยกฎหมายโดยใช้วิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมาย โดยมีข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ เป็นมาตรการลงโทษการกระทำความผิดในขั้นของการตกลงใจ (Resolution) ของผู้สมคบกันกระทำความผิด โดยกฎหมายถือว่าการตกลงกัน (Agreement) โดยผู้สมคบกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีความผิดสำเร็จทันทีในฐานความผิดการสมคบกันกระทำความผิด แม้ว่าผู้สมคบกันกระทำความผิดจะยังมีได้ลงมือกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงร่วมกันก็ตาม โดยรูปแบบของการตกลงกันกฎหมายมิได้กำหนดว่าจะต้องมีรูปแบบลักษณะใด ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบการตกลงกันทางวาจา ลายลักษณ์อักษร กิริยาท่าทาง สัญญาณ หรือสัญลักษณ์ ประกอบกับความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดกฎหมายกำหนดว่า เป็นฐานความผิดที่แยกออกต่างหากจากความผิดที่ได้กระทำการภายหลังที่ได้สมคบกันเสร็จเด็ดขาด เป็นฐานความผิดอีกกระทงหนึ่งมาใช้เป็นมาตรการในการปราบปรามและตัดตอนการกระทำความผิดขององค์การอาชญากรรม

การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาปรับใช้กับปัญหาองค์กรอาชญากรรมน่าจะเป็นวิธีทางที่จะแก้ไขปัญหาในเรื่องการไม่สามารถนำตัวหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมมาดำเนินคดีในความผิดฐานต่าง ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาปรับใช้นี้ก็ไม่ควรที่จะนำมาใช้ในกรณีทั่ว ๆ ไป แต่ควรที่จะคำนึงถึงลักษณะความรุนแรงและผลเสียหายที่ได้รับจากการกระทำความผิดเป็นรายฐานความผิดไปว่าลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจาก หากนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาบังคับใช้กับกรณีทั่วไป เช่นการนำมาบัญญัติไว้ในบททั่วไปแห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะทำให้ต้องปรับบทดังกล่าวเข้ากับการกระทำความผิดในทุก ๆ ฐานความผิด ซึ่งจะทำให้การตกลงใจที่จะกระทำความผิดร่วมกันโดยที่ยังไม่มีการเตรียมการเพื่อที่จะกระทำความผิด กลายเป็นสิ่งที่เป็นความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายไป

แต่แม้จะสามารถดำเนินคดีและลงโทษหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมได้ แต่ไม่สามารถจัดการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมได้ ก็จะทำให้องค์กรอาชญากรรมสามารถที่จะคงอยู่ต่อไปได้ โดยผู้บังคับบัญชาในระดับรองลงมาขึ้นเป็นหัวหน้าองค์กรอาชญากรรมแทน แต่หากมีการจัดการกับทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมอย่างเด็ดขาด ตัดตอนไม่ให้องค์กรอาชญากรรมสามารถนำทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมไปลงทุนในการดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายอีก ก็จะทำให้การปราบปรามเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การนำมาตรการในการริบทรัพย์สินโดยให้มีผลย้อนหลังตามหลัก Relation back doctrine มาใช้ในการจัดการกับทรัพย์สินที่องค์กรอาชญากรรมได้รับมาจากการกระทำความผิด โดยแบ่งการริบทรัพย์สินออกเป็นมาตรการการริบทรัพย์สินทางอาญา และมาตรการการริบทรัพย์สินทางแพ่ง แยกต่างหากจากโทษริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด จึงเป็นวิธีการที่ได้ผล

แต่เมื่อรัฐมีกฎหมายที่สามารถเข้าจัดการกับทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมได้ องค์กรอาชญากรรมย่อมที่จะปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง โดยการปิดบัง ถ้อยเท ตลอดจนอาศัยวิธีทางในการฟอกเงินมาใช้ เพื่อเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินขององค์กรไม่ให้รัฐสามารถตามร่องรอยได้โดยง่าย แม้ว่ามาตรการการริบทรัพย์สินทางแพ่งจะทำให้รัฐสามารถริบทรัพย์สินที่แปรสภาพไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องผูกติดกับการดำเนินคดีอาญา ก็ควรที่จะเข้าตัดตอนการแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าว โดยการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิด ก็จะทำให้เกิดความยากลำบากแก่องค์กรอาชญากรรมที่จะแปรสภาพทรัพย์สิน(ซึ่งประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว แต่ในปัจจุบัน พ.ศ. 2543 ยังไม่มีการบังคับใช้กฎหมายนี้แต่อย่างใด เนื่องจากกฎกระทรวงยังไม่แล้วเสร็จ)

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำหลักการสมคบกันกระทำความผิดและมาตรการในการจับทรัพย์สินมาประยุกต์รวมเข้ากันเป็นกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ Racketeer Influenced And Corrupt Organization Statue (RICO) และ Continuing Criminal Enterprise Statue (CCE) ซึ่งปรากฏว่าสามารถนำบทบัญญัติดังกล่าวไปใช้ในการต่อต้านการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมได้อย่างกว้างขวาง

แต่อย่างไรก็ตาม การนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดมาใช้ ก็ยังคงประสบปัญหาในการพิสูจน์ถึงการเกิดการสมคบกัน ผู้เขียนจึงเห็นว่าหากนำมาตราการในการดักฟังโทรศัพท์หรือทางโทรคมนาคมอื่นใดมาแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การเกิดการสมคบกันกระทำความผิดน่าจะเป็นวิธีการที่ได้ผลในทางปฏิบัติ

ในประเทศที่ปกครองด้วยหลักนิติรัฐ การที่รัฐจะละเมิดเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนย่อมกระทำมิได้ แม้จะเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลอื่นก็ตาม เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึงมาตรการในการดักฟังทางโทรศัพท์ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติโดยชัดแจ้งในเรื่องของการดักฟังทางโทรศัพท์ โดยการดักฟังทางโทรศัพท์จะกระทำได้แต่ในกรณีการแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งโดยมากจะเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ โดยเจ้าหน้าที่ผู้จะทำการดักฟังจะต้องแสดงเงื่อนไขต่อศาล ซึ่งมีอำนาจในการอนุญาตให้ดักฟังว่าได้มีการใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนโดยวิธีอื่น ๆ แล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จ และต้องมีการแสดงเหตุผลด้วยว่าทำไมถึงจะไม่มีทางประสบความสำเร็จ ถ้าใช้วิธีการอื่นหรือจะมีอันตรายมากเกินกว่าเหตุ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจรัฐที่จะทำการดักฟังทางโทรคมนาคมได้

แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการนำการดักฟังข้อมูลทางโทรคมนาคมมาเป็นมาตรการในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดต่อองค์กรอาชญากรรมและหัวหน้าองค์กรอาชญากรรม ซึ่งจะทำให้สามารถได้พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมได้เพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง แต่พยานหลักฐานที่จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงในการประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมมากที่สุด ก็คือตัวของผู้ลงมือประกอบอาชญากรรมนั่นเอง ในต่างประเทศได้มีการนำเอามาตรการในการกันและให้ความคุ้มกันพยานผู้ร่วมกระทำความผิดว่าจะไม่ถูกดำเนินคดีเพราะข้อเท็จจริงที่เขาได้ให้กับพนักงานสอบสวน ซึ่งหลักการดังกล่าวได้ถูกนำมาบรรจุไว้ในร่างอนุสัญญาองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยวางหลักให้รัฐภาคีให้ความคุ้มกันพยานผู้ร่วมกระทำความผิดที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการเข้าจัดการกับองค์กรอาชญากรรม สำหรับประเทศไทย ไม่มีบท

บัญญัติของกฎหมายใดวางหลักโดยชัดแจ้ง ถึงการให้ความคุ้มกันพยานผู้ร่วมกระทำผิด แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าการจะกันและคุ้มครองพยานผู้ร่วมกระทำผิดจะอาศัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ

นอกจากนี้ยังมีมาตรการอีกประการหนึ่งคือมาตรการควบคุมการมอบส่ง ซึ่งก็คือการปล่อยให้สินค้าผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมเดินทางผ่านจากต้นทางไปยังปลายทาง โดยยังไม่เข้าทำการจับกุมแม้ว่าจะมีโอกาสก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่ขนส่งลำเลียงสินค้าผิดกฎหมาย มักจะไม่ใช่มนุษย์คนในระดับบังคับบัญชาขององค์กรอาชญากรรม การเข้าจับกุมก็จะดำเนินคดีได้แต่เพียงสมาชิกในระดับปฏิบัติการขององค์กรอาชญากรรมเท่านั้น โดยจะรอเข้าทำการจับกุมที่ปลายทางเพื่อให้ได้ตัวบุคคลในระดับตัวการจริง ๆ

ดังนั้นหากมีการนำเอาหลักการสมคบกันกระทำผิด มาตรการในการริบทรัพย์สิน การดักฟังทางโทรคมนาคม การให้ความคุ้มกันพยาน และการควบคุมการมอบส่งมาปรับใช้ในประเทศไทยอย่างจริงจัง ก็จะเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมภายในประเทศได้เพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง

#### ข้อเสนอแนะ

1. ควรพิจารณานำหลักการสมคบกันกระทำผิดบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่มีแนวโน้มว่ามีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม
2. ควรพิจารณากฎหมายซึ่งกำหนดให้การเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเป็นความผิด
3. ควรมีการบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะเช่นเดียวกับ Racketeer Influenced and Corrupt Organization โดยกำหนดให้การกระทำที่เป็นการกระทำความผิดตามความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน เป็นฐานความผิดที่ต้องมีการดำเนินการตามกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่นี้

4. ควรมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการดักฟังหรือตรวจสอบข้อมูลทางโทรคมนาคม เพื่อช่วยในการพิสูจน์การสมคบกันกระทำความผิดและแสวงหาพยานหลักฐานอื่น ๆ ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยจะต้องบัญญัติยกเว้นความผิดของเจ้าพนักงานและผู้ให้ความช่วยเหลือโดยชัดแจ้ง

5. การพิสูจน์การสมคบกันกระทำความผิดในส่วนของประเทศไทย ควรยึดการมี การกระทำที่ปรากฏภายนอก (Overt Act) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสมคบเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้หลัก การสมคบกันกระทำความผิดไปในทางที่ไม่ชอบ

6. ประเทศไทยควรสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศไม่ว่าในระดับสนธิสัญญา หรือ อนุสัญญา ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยเฉพาะในการเข้าเป็นภาคีสมาชิกของ อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม

7. เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนพึงระลึกเสมอว่ามาตรการพิเศษทางอาญา เหล่านี้ จะต้องบังคับใช้กับการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมหรือการกระทำความ ผิดที่ยากต่อการนำตัวผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมาลงโทษเท่านั้น และไม่ควรนำมาตราการพิเศษ เหล่านี้มาบังคับใช้กับการกระทำความผิดในลักษณะธรรมดาโดยเด็ดขาด